

Målnummer: M4046-07 **Avdelning:** 13

Avgörandedatum: 2007-12-21

Rubrik: Utdömande av vite ----- En företagare hade inte givit in miljörapporten för 2005 och förelades vid äventyr av vite att ge in den i efterhand. Några veckor senare påfördes han miljöstraffavgift för samma underlåtenhet. Miljööverdomstolen fann, till skillnad från miljödomstolen, att vägran att följa vitesföreläggandet inte utgjorde samma överträdelse som den som föranledde miljöstraffavgiften varför förbudet i 4 § förordningen om miljöstraffavgifter inte utgjorde hinder för det senare beslutet. Vitet dömdes ut i sin helhet utan att jämkas.

Lagrum:

- 4 § förordningen (1998:950) om miljöstraffavgifter
- 9 § 1 st. lagen (1985:206) om viten
- Artikel 4 punkt 1 Sjunde tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1994:1219) (Europakonventionen)

Rättsfall:

- NJA 1982 s. 633
- NJA 2004 s. 840

REFERAT**ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Växjö tingsrätt, miljödomstolen, dom den 4 maj 2007 i mål nr M 3302-06, se bilaga A

KLAGANDE

Länsstyrelsen i Kronobergs län
351 86 Växjö

MOTPART

R.G.

SAKEN

Utdömande av vite

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med upphävande av miljödomstolens dom förpliktar Miljööverdomstolen R.G. att till staten utge det honom förelagda vitet om 5 000 kr.

YRKANDEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Kronobergs län (länsstyrelsen) har yrkat att det förelagda vitet ska dömas ut, i första hand med hela beloppet om 5 000 kr, i andra hand med ett lägre belopp.

R.G. har delgetts länsstyrelsens överklagande med föreläggande att svara på detta men har inte avhört.

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har till stöd för sin talan i Miljööverdomstolen anført att 4 § förordningen (1998:950) om miljöstraffavgifter inte utgör formellt hinder mot att döma ut det förelagda vite. Bestämmelsen reglerar enligt länsstyrelsen det motsatta förhållandet, nämligen att ett vitesföreläggande utgör hinder mot att besluta om miljöstraffavgift för överträdelsen i fråga. För att länsstyrelsen ska ha möjlighet att få verksamhetsutövaren att fullgöra sina förpliktelser efter att ett beslut om miljöstraffavgift har fattats måste länsstyrelsen ha verktyg med straffmöjligheter. Att förelägga vid vite är ett sådant verktyg. För det fall det ändå anses lämpligt att jämka vitesbeloppet anser länsstyrelsen att det bör jämkas högst med ett belopp som motsvarar den beslutade miljöstraffavgiften om 1 000 kr.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Huvudfrågan i målet är om länsstyrelsen borde ha avstått från att besluta om miljöstraffavgift för R.G:s underlåtenhet att senast den 31 mars 2006 ge in miljörapporten för år 2005, när länsstyrelsen redan hade förelagt honom att vid äventyr av vite ge in den aktuella miljörapporten. Om så anses vara fallet uppstår frågan om den beslutade miljöstraffavgiften utgör skäl för att jämka vitesbeloppet.

Miljödomstolen har i den överklagade domen hänfört sig till 4 § förordningen om miljöstraffavgifter, vilken lyder: "Om ett vitesföreläggande har överträtts skall miljöstraffavgift inte tas ut för en överträdelse som omfattas av föreläggandet." Motsvarande bestämmelse finns, vad gäller ansvar för miljöbalksbrott, i 29 kap. 11 § tredje stycket miljöbalken.

Bestämmelsen i 4 § förordningen om miljöstraffavgifter ger uttryck för principen att det inte bör vara möjligt att ingripa med straff och vite mot samma överträdelse (jfr bl.a. Lagrådets yttrande i propositionen till lagen om viten, prop. 1984/85:96 s. 87, rättsfallet NJA 1982 s. 633 och Lavin, Viteslagstiftningen, en kommentar, 1989, s. 81 ff.). Detta förbud mot dubbla sanktioner har likheter med det förbud mot dubbel lagföring och bestraffning som följer av artikel 4 punkten 1 i det sjunde tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2004 s. 840 funnit att Europakonventionens bestämmelse inte kan anses innebära att ett beslut om miljöstraffavgift utgör hinder mot att därefter lägga samma objektiva omständigheter till grund för en talan om straffrättsligt ansvar. Bestämmelsen kan enligt Miljööverdomstolen inte heller i sig anses hindra att miljöstraffavgift påförs i den situation där detta förbjuds av 4 § förordningen om miljöstraffavgifter.

Fråga blir därmed hur den sistnämnda bestämmelsen ska tolkas i det aktuella målet.

Miljööverdomstolen konstaterar härvid att det föreligger betydande skillnader mellan miljöstraffavgift och vite vad gäller sanktionsformernas funktion och ändamål. Medan miljöstraffavgiften är en administrativ påföljd som tas ut när en överträdelse redan har ägt rum, är vite nära förknippat med tillsynen enligt 26 kap. miljöbalken och syftar till att påverka verksamhetsutövaren att följa de förelägganden och förbud som tillsynsmyndigheten beslutar om. Miljöstraffavgiftens storlek är dessutom fastställd till vissa schablonbelopp, medan vite är anpassat till den individuella situationen och till mottagarens betalningsförmåga. Syftet med vite är främst att framtvunga rättelse utan att vite behöver dömas ut.

Tillsynen enligt 26 kap. miljöbalken är av central betydelse för balkens efterlevnad och möjligheten att förelägga vid äventyr av vite är en förutsättning för en effektiv tillsynsverksamhet. I den aktuella situationen, när miljöstraffavgiften redan beslutats, är ett vitesföreläggande den

huvudsakliga möjligheten att få den enskilde att fullgöra sin prestationsskyldighet. Avsikten med bestämmelsen i 4 § förordningen om miljöstraffavgifter kan mot denna bakgrund inte vara att tillsynsmyndigheten ska vara förhindrad att först besluta om miljöstraffavgift för bristande fullgörelse av ett åliggande och sedan använda vitesföreläggande för att framtvinga fullgörelse i efterhand. Vägran att följa vitesföreläggandet kan i det fallet inte anses utgöra samma överträdelse som den som föranledde beslutet om miljöstraffavgift (jfr Lavin, a.a., s. 84 f. och Karlmark, Miljörätt ur straffrättsligt perspektiv, 2 uppl., 1999, s. 220 ff.).

Med hänsyn till det anförda finner Miljööverdomstolen att det av länsstyrelsen beslutade vitesföreläggandet inte utgjorde hinder mot att besluta om miljöstraffavgift på sätt som skett. Beslutet om miljöstraffavgift utgör därför inte heller skäl för att jämka vitet. Då det inte heller i övrigt har framkommit skäl för jämkning finner Miljööverdomstolen att det föruttna vitet ska dömas ut i sin helhet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2008-01-18

I avgörandet har deltagit hovrättspresidenten Johan Hirschfeldt, hovrättslagmannen Ulf Bjällås samt hovrättsråden Per-Anders Broqvist och Henrik Runeson, referent. Enhälligt.

Föredragande i målet har varit hovrättsfiskalen Erik Hällströmer.

BILAGA A

VÄXJÖ TINGSRÄTTS, MILJÖDOMSTOLEN, DOM

SÖKANDE

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 351 86 Växjö

MOTPART

RG

SAKEN

Utdömmande av vite

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår länsstyrelsens ansökan om utdömmande av vitet.

BAKGRUND

RG innehar sedan den 23 juni 2005 tillstånd till täktverksamhet enligt 12 kap miljöbalken på fastigheterna X 1:17, 1:21 och 2:1, X 4:1 och X 1:14. Den 1 augusti samma år övergick bestämmelserna om sådan verksamhet till att omfattas av reglerna om miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap miljöbalken. Ändringen innebar för RGs del bl a att han enligt 26 kap 20 § miljöbalken årligen skall lämna in en miljörapport till tillsynsmyndigheten. Eftersom han inte gav in någon rapport för 2005 förelade länsstyrelsen i beslut den 29 september 2006 honom, vid vite av 5 000 kr, att senast tre veckor från det att han fått del av beslutet ge in miljörapporten för det nämnda året. RG delgavs vitesföreläggandet den 4 oktober 2006. - I beslut den 8 december 2006 påförde länsstyrelsen RG en miljöstraffavgift om 1 000 kr för hans underlåtenhet att ge in miljörapport för 2005. Varken vitesföreläggandet eller

beslutet om miljöstraffavgift överklagades utan båda besluten vann laga kraft.

YRKANDEN M.M.

Länsstyrelsen har nu yrkat att förelagt vite avseende miljörapporten 2005 skall dömas ut. Till stöd för talan har länsstyrelsen, såvitt avser vitesföreläggandet, i allt väsentligt åberopat de omständigheter som angetts ovan under rubriken "BAKGRUND".

RG har delgetts länsstyrelsens ansökan med föreläggande att svara på denna. Han har dock inte hört av sig.

DOMSKÄL

Av 26 kap 1 § andra stycket miljöbalken följer att en tillsynsmyndighet skall kontrollera efterlevnaden av balken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. Vidare följer av 9 och 14 §§ samma kap att tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall samt att förelägganden eller förbud får förenas med vite.

Miljödomstolens bedömning

Av utredningen i målet framgår att RG inte rättat sig efter länsstyrelsens föreläggande att ge in miljörapporten för 2005. Länsstyrelsen har därför haft laga grund för det förelagda vitet som också är rimligt vad gäller beloppet.

Enligt 9 § första stycket andra meningen lagen (1985:206) om viten får ett vite som skall dömas ut jämkas, om det finns särskilda skäl till det.

Som redan framgått har länsstyrelsen, efter det att vitesföreläggandet beslutats, påfört RG miljöstraffavgift för samma underlåtenhet som föreläggandet grundats på. Emellertid följer av 4 § förordningen (1998:950) om miljöstraffavgifter att om ett vitesföreläggande har överträtts, skall miljöstraffavgift inte tas ut för en överträdelse som omfattas av föreläggandet. Länsstyrelsen borde därför inte ha påfört avgiften.

Eftersom beslutet om miljöstraffavgift har vunnit laga kraft, kan det inte prövas av miljödomstolen inom ramen för förevarande process. Däremot kan beslutet vägas in som ett särskilt skäl för att jämka det nu aktuella vitet. Vid en sådan avvägning bör vitet jämkas till noll och till följd härav skall framställningen om utdömning av vitet ogillas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1

Överklagande senast den 25 maj 2007

Nils-Erik Andersson C-G Göransson

I avgörandet har deltagit lagmannen Nils-Erik Anderson och miljörådet C-G Göransson. Målet har handlagts av beredningsjuristen Anna Öhman.

Sökord: Dubbla sanktioner; Dubbel lagföring; Dubbel bestraffning; Administrativ påföljd; Tillsyn

Litteratur:
